

چهارشنبه 21 تیر 1391 / 21 شعبان 1433 / 11 Jul 2012

رویدادهای مهم 21 تیر در گذر تاریخ ...

رویدادهای مهم 21 تیر در گذر تاریخ

قیام خونین مسجد گوهرشاد مشهد علیه کشف حجاب (1314 ش)

اشاره

پس از آن که زمزمه شوم نقشه ننگین رضاخانی جهت به تاراج دادن ارزش‌های دینی در قالب کشف حجاب به مردم رسید اعتراضات سراسری، کشور را فرا گرفت. در این میان یکی از علمای مشهد در شورای مجتهدان شهر، به عنوان نماینده معرفی شد تا با رضاخان مذاکره کند ولی به محض رسیدن به تهران، به دستور رضاخان بازداشت و در ری ممنوع‌الملاقات گردید. مردم که در مسجد گوهرشاد مشهد به این امر

اعتراض داشتند، با سخنرانی وعاظ، شوری چند برابر یافته و خواهان مراجعت آن عالم شدند. در ادامه اعتراضات، در روز شنبه 21 تیرماه 1314، در مسجد گوهرشاد، شعارهای ضد سلطنت و ضد حجاب زدایی داده شد و مسجد، یکپارچه سرود مقاومت سر می‌داد. قوای دولتی که مقاومت مردم را دیدند به دستور رضاخان به اجتماع آنان یورش برده و در کشتاری خونین و وحشیانه بین 2 تا 5 هزار نفر را کشتند. کامیون‌های بسیاری،

اجساد مبارزین را که جز سلاح ایمان و شهادت، سلاح دیگری نداشتند جابه‌جا کردند. به گفته شاهدان عینی، مأموران دولتی، شهدا و زخمی‌ها را به وسیله 56 کامیون منتقل کرده و در خندق‌هایی که در اطراف مشهد پیش‌بینی شده بود دفن نمودند. بدین ترتیب، این فاجعه هولناک پایان یافت ولی یاد حماسه خونین این نهضت اسلامی و برخاسته از باورهای ارزشی مردم، برای همیشه در تاریخ مبارزات اسلامی ملت ما باقی ماند. برخی، این حادثه را در 31 مرداد ذکر کرده‌اند.

آغاز بنای مسجد اعظم قم به امر آیت الله «بروجردی» (1333ش)

اشاره

کار ساخت مسجد اعظم قم، در روز یازدهم ذی‌قعدة سال 1374 ق مطابق با 21 تیرماه سال 1333 ش همزمان با سالروز ولادت حضرت امام رضا(ع) طی مراسم با شکوهی با حضور آیت الله بروجردی آغاز شد. این مسجد که در حدود یازده هزار متر مربع مساحت دارد، به سبک معماری اسلامی - ایرانی، دارای دو شبستان بزرگ، گنبد عظیم، فضای زیرگنبد و دو گلدسته بسیار مرتفع می‌باشد. گنبدها، محراب‌ها و ایوان‌های مسجد با کاشی‌های بسیار ظریف و کتیبه‌های زیبایی تزئین شده و شکوه خاصی به آن‌ها بخشیده است. این مکان، در جریان انقلاب بارها محفل مردم و روحانیت انقلابی بود و حضرت امام خمینی در این مسجد چندین سخنرانی مهم و افشاگرانه علیه رژیم پهلوی ایراد کرده بودند. در حال حاضر از این مسجد علاوه بر اقامه نماز جماعت و برگزاری مراسم دعا و اعتکاف و دروس مراجع بزرگوار حوزه علمیه قم، در برپایی تجمعات مذهبی و انقلابی استفاده می‌شود.

رویدادهای مهم 21 شعبان در گذر تاریخ

ولادت تاج‌الاسلام ،

محدث و مورخ معروف سده ششم هجری (506ق)

اشاره

ابوسعید عبدالکریم بن محمد سمعانی ملقب به تاج‌الاسلام محدث و مورخ معروف سده ششم هجری در چنین روزی از سال ۵۰۶ هجری قمری در مرو چشم به جهان گشود. سمعانی برای کسب علم بیش‌تر ایام خود را در سفر گذراند و به ایران، عراق، شام، حجاز و ماوراءالنهر مسافرت کرد و از عالمان هر شهر و دیار بهره علمی برد. «تاریخ مرو» از جمله سمعانی است که از منابع مهم تحقیق درباره منطقه مرو به‌شمار می‌رود اما

معروف‌ترین اثر سمعانی کتاب «الانساب» است که به انساب سمعانی نیز شهرت دارد. وی در این کتاب، مسائلی اعم از تفاسیر و علوم قرآنی، ادبی، عرفانی، تاریخی، سفرنامه‌ها و دواوین را جمع‌آوری کرده است. وی همچنین در این کتاب ۳۳ تفسیر قرآن تا قرن ششم هجری قمری معرفی و بررسی شده است.

درگذشت ابن بصیص زبیدی ، نحوی و لغت‌شناس مشهور یمنی سده هشتم هجری (768ق)

ابن بصيص زبيدي نحو دان و لغت شناس مشهور يمني سده هشتم هجري در چنين روزي از سال ۷۶۸ هجري قمري دار فاني را وداع گفت. ابن بصيص زبيدي مكني به «؛ ابوالعباس» و ملقب به «؛ شهاب الدين» بود. اين عالم مسلمان علاوه بر نحو و لغت، در عروض نيز استادي توانا محسوب مي شد به طوري كه از سراسر عربستان و عراق براي دانش اندوزي در علم نحو به محضر او مي شتافتند. از جمله آثار ابن بصيص زبيدي، «؛ عروض و قوافي» را مي توان نام برد. ابن بصيص زبيدي ملقب به شهاب الدين سرانجام در بيست و يكمين روز از شعبان المعظم سال ۷۶۸ هجري قمري چشم از جهان فرو بست.

درگذشت شمس العلماء ، عالم، اديب و شاعر (1345ق)

شمس العلماء ،عالم، اديب و شاعر گرانمايه دوران معاصر در چنين روزي از سال ۱۳۴۵ هجري قمري چشم از جهان فرو بست. حاج ميرزا حسين قريب ملقب به شمس العلماء و متخلص به رباني از علما و شعراي گرانقدر دوره معاصر به شمار مي رفت. حاج ميرزا حسين قريب پس از تحصيل علوم عالي مذهبي و ادبي، مدت ۱۰ سال در هندوستان به تعليم و تعلم

روزگار گذارند و سال ها مدرس دارالفنون تهران و دانشكده حقوق دانشگاه تهران بود. «؛ اشعار حكيمانه»، «؛ رساله منظوم درباره اصول»، «؛ نورالحديقه»، «؛ تاريخ خطاطان» و «؛ تاريخ نقاشان معروف ايران» از جمله تأليفات شمس العلماء رباني به حساب مي آيند. حاج ميرزا حسين قريب ملقب به شمس العلماء و متخلص به رباني سرانجام در تاريخ

بيست و يكم شعبان المعظم سال ۱۳۴۵ هجري قمري دار فاني را وداع گفت و به ديدار معبود شتافت.

آغاز سلطنت «؛ جلال الدين ملكشاه سلجوقي»

پس از قتل پدرش «؛ آلپ ارسلان» (465ق)

سلطنت جلال الدين ملكشاه سلجوقي پس از قتل پدرش آلپ ارسلان در چنين روزي از سال ۴۶۵ هجري قمري آغاز شد. طغرل بنيانگذار سلسله سلجوقي، تلاش زيادي براي به دست آوردن قدرت كرد.

پس از وي، بهره آن قدرت را آلپ ارسلان و فرزندش ملكشاه سلجوقي بردند. آنان در دوراني نسبتاً آرام و در عين حال مقتدرانه و با عظمت سلطنت كردند. ملكشاه تنها هجده سال سن داشت كه به پادشاهي كشوري به اين بزرگي رسيد. وي پس از بيست سال، در سن سي و هفت سالگي درگذشت. ممالك تحت سلطه ملكشاه، به قدري گسترده است كه با قلمرو عباسيان در آغاز خلافتشان قابل قياس است. ملكشاه بر سر سفره آماده نشست.

راوندي به حق مي گويد: پدران سلطان ملكشاه جهانگيري كردند و او جهانداري.

با اين حال، خود ملكشاه نيز تلاش زيادي از خود نشان داد. ماوراءالنهر با وجود دولت قراخاني، در اختيار ملكشاه بود. در بخش آذربايجان و ارمنستان، فرزندان قتلמש سلجوقي فتوحاتي داشتند

كه گرچه قلمروشان به مملكت ملكشاه ضميمه نشد، اما به هر روي تحت سلطه خاندان سلجوقي بود. زماني كه سليمان فرزند قتلמש انطاكيه را تصرف كرد، خبر فتح آن را به ملكشاه نوشت و به او تبريك گفت. از سوي ديگر، مناطق مركزي ايران تا جنوب ايران به طور كامل تحت سلطه اين شاه قدرتمند بود. همچنين سرزمين هاي عربي، از شمال عراق تا شام و از آن سوي تا جزيره العرب همه در اختيار سلجوقيان قرار گرفت. با مرگ آلپ ارسلان، ملكشاه به سرعت به سوي ري حركت كرد.

اين اقدام از آن روي بود كه احتمال شورش برخي از اميران سلجوقي بود، طبعاً تسلط آن ها بر ري كه كليد اصلي تسلط بر اين قلمرو وسيع بود،

دشواري زيادي به همراه داشت. قاورد برادر آلپ ارسلان، حاكم كرمان به سوي ري تاخت. ملكشاه نيز با سپاه خويش به سوي وي رفت. آن ها در كرج ابودلف با يكيديگر مصاف دادند. سپاه قاورد شكست خورد و خود وي، اندكي بعد دستگير و كشته شد. با اين حال، ملكشاه كرمان را به فرزندان او سپرد. ملكشاه سلجوقي اصفهان را به عنوان پايتخت انتخاب كرد. به همين دليل در طول سال هاي سلطنت خود به آبادي اين شهر همت گماشت. راوندي نوشته است: از جهت دارالملك و نشست خويش از همه ممالك اصفهان را اختيار كرد و آنجا عمارت هاي بسيار فرمود در شهر از كوشك ها و باغ ها. اين مركزيت در كنار دراييت و ذكاوت نظام الملک سبب شد تا دامنه اين دولت تا اين حد گسترش يافته و آرامش و ثبات بر آن حكم فرما باشد. روابط ميان ملكشاه و القائم عباسي (م ۴۶۷) بسيار خوب بود. در اوايل سال ۴۶۶ القائم،

حكم سلطنت ملكشاه را توسط گوهرآئين نزد وي فرستاد. با مرگ آلپ ارسلان و بازگشت ملكشاه از ماوراءالنهر، حاكم سمرقند، برخي نواحي، از جمله ترمذ را به تصرف خود درآورد كه سبب رفتن ملكشاه به آن ديار و بيرون راندن وي از بلخ و سمرقند شد. او آن سرزمين را به برادرش شهاب الدين تكش داد. تكش در سال ۴۷۳ بر ملكشاه شوريد، اما كار با صلح تمام شد. وي در سال ۴۷۷ نيز بار ديگر سر به شورش برداشت كه سرکوب شد. مقتدي خليفه وقت عباسي دختر ملكشاه را در سال ۴۷۴ خواستگاري كرد كه دختر، مشروط به آن كه خليفه همسر و كنيز ديگري نداشته باشد، حاضر به قبول اين ازدواج شد. خليفه شروط را پذيرفت و ازدواج صورت گرفت (!) گويا

عروس به سال ۴۸۰ عازم خانه بخت شد
و در سال ۴۸۲ با یک فرزند از خلیفه به صورت قهر به اصفهان بازگشت.

رویدادهای مهم ۱۱ جولای در گذر تاریخ

- * فتح شهر بیت المقدس توسط مسلمانان در جریان جنگ‌های صلیبی (۱۲۴۴م)
- * مرگ «سباستین کابوت» کاشف و دریانورد معروف ایتالیایی (۱۵۵۷م)
- * تولد «ژوزف لالاند» منجم و ریاضی‌دان فرانسوی (۱۷۳۲م)
- * تولد «جان کوئینزی آدامز» ششمین رئیس جمهور امریکا (۱۷۶۷م)
- * تولد «هنری پسنیر» مهندس و مخترع انگلیسی (۱۸۱۳م)
- * روز ملی و استقلال «مغولستان» از چین (۱۹۲۱م)
- * روز جهانی جمعیت (۱۹۸۹م)